

A CIFRASZÜR

GYÖRFFY ISTVÁN, ki mostanában egy gyönyörű új könyvvel ajándékozta meg a magyar közönséget,¹ belső fejlődés tekintetében igen szerencsés típusa a magyar tudósnak. Nagy lelki örömmel mélyedt el az Alföld és általában a magyar nép életének tanulmányozásába: lehet-e ennél egészségesebb, teljesebb, tartalmasabb tudományos programot vállalnia az alföldi parasztnemes fővárosba szakadt fiának, a karcagi szűrszabó unokájának? Vidéken ugyan nem ritka, hogy amatőrök gyűjtik és tanulmányozzák a magyar népelet emlékeit, de keveset tudok, ki annyi történeti érzékkel és vérbeli kutató ösztönnel fogott volna hozzá, mint a most megjelent Cifraszür szerzője.

Györffy és ethnografus társai a magyar történetírásnak egy nagy hézagát töltik ki nagyterjedelmű és szervesen fejlődő munkásságukkal. Valójában igazán kevés az, amit ő nélkülük a magyar nép, tehát a magyar nemzet zömének művelődéstörténetéről tudnánk, pedig sem a források elégtelensége, sem a részlettanulmányok hiánya nem igazolja azt a feledékenységet, melyben a céhbeli történetírás az alsó néposztályok életét részesítette. A középnemesi osztály eltűnése és a városi felszívódása után már csak a paraszttömegek konzerváló erejében, életének gyökeres eredetiségében bízva remélhetjük, hogy majd egyszer meghatározhatjuk a magyarság genuin képét, szellemét, sőt mint ezt éppen Györffy István, Solymossy Sándor, Kodály Zoltán és mások kutatásai igazolják: rekonstruálhatjuk történeti múltját. A magyar népelet archeológiai múzeum annak számára, aki azt nem a romantika felhős gőzén keresztül látja, hanem a történelmi kritika alkalmazásával szemléli.

Ennek a mostoha elbánásnak kétségkívül történeti oka is van. „Mikor egy vidéki új kultúrházban néprajzi múzeumot rendeztem be, — beszélte e sorok írójának Györffy István — a főispán bosszankodva mondta a népi ruhák, szerszámok láttára: Hát azért építettük ezt a drága palotát, hogy bocskorokat és más efféle lim-lomot állítsunk ki benne?” A felsőbb osztály hideg lenézése volt e megjegyzésben, de ki-ki érezheti benne azt az idejét múlta, de még mindig elevenen élő felfogást is, hogy a magyar nemzet története az ú. n. politikai osztályok története és így múzeumában természetesen csak fringiák, nemesi oklevelek, esetleg ennek vagy annak a nemzeti hősnak vagy helyi nagyságnak széke, levelei vagy pipája foglalhatnak érdemesen helyet.

¹A magyar néphimzések I. A cifraszür. 88 színes, 80 egyszínű táblával és szövegábrával. Budapest, 1930. (Szerző kiadása.)

Ennek a közömbösségeknek felel meg az a tény is, hogy a magyar történetírók újabb időkig nem nagyon érezték a magyar „nép“ kialakulási történetének hiányát. A helytörténet, a településtörténet nálunk még bölcsőkorát éli, valószínűleg mert a parasztság nem volt részese a politikai nemzetnek és a nemzet nagy történelmi folyamataiban mindig mint névtelen tényező szerepelt. Nem is szólva arról, hogy Trianon óta a vidéki levéltárak nagyrésze nincs birtokunkban s így éppen ezeken a tragikus pontokon, a nemzetiségi vidékeken veszítettük el a kutatás háborúját s most már bajosan fogják történészeink megírni, mint alakult át a török alatt Bácska, Szerém, Hunyad, Arad oláh és szerb népségű területekké.

Ilyen tanulmányt jóformán csak egyet-kettőt találunk, az etnográfusnak elkönyvelt Györffy István írta: a délbihari és feketekőrös-vidéki magyarság pusztulását és az oláhság benyomulását rajzolta meg „mintaszerű műveidben (Szekfü), de a minta csak egyedül maradt, más tanulmányok nem követték a példát, holott ma Trianon után már tudjuk, hogy efféle tanulmányoknak még politikai haszna is lehet az oláh történeti hamisításokkal szemben.

De Györffy nem céhbeli történész és a tudományos élet sajátos, osztályozási rendszere mellett, mint a Néprajzi Múzeum igazgatóőre etnográfusnak számít. Az etnográfia pedig nálunk, de másutt is, meglehetősen mostohán kezelt tudomány.

Pedig az, amit Györffy István és társai az etnográfiai stúdiumokból csinálnak, a legnemesebb értelemben vett magyar történet. Solymossy Sándor minapi egyik cikkében a magyar fejfák legrégebbi formájáról az ősi ugor temetkezés és lélek kultusz hitét tudta leolvasni. Györffy István az alföldi városok települési formáiból az alföldi magyarság ősi nomadizáló életmódjának nyomait hámozta ki (Hajdúböszörmény települése, Nyíregyháza és Debrecen településformája), a székelykapuban pedig a régi magyar gyepükapu utolsó emlékét ismerte föl. S Györffy sohasem elégszik meg a tárgyi néprajz leíró módszereivel; a lassanként elkallódó alföldi levéltárak felhasználásával remekbe illő művelődéstörténeti képet rajzol a Nagykunság múltjáról (Nagykunsági krónika 1922), melyben a szilajpásztorok, a réteemberek, a boszorkánypörök, a török dulás festői és szomorú emlékem keresztül művészi realizmussal rögzíti meg a Nagymagyaralföld zaklatott múltjának képét. Györffy, Solymossy, Bátky, Madarassy, Viski kezében a jelentéktelennek látszó tárgy is történelmi anyaggá válik s így egyrészt utat mutatnak a magyar etnográfiának, másrészt éreztetik, hogy a magyar művelődéstörténetnek olyan módszerei vannak, melyeket eddig „néprajz“ néven meglehetősen közönnyel könyveltek el. Pedig ha meggondoljuk: miért tartozik a művelődéstörténetbe az árpádkori lábbeli vagy kard, de a mai parasztgúnya, vagy a székelykapu problémája nem? Miért fontos történeti kérdés a középkori kereskedelmi utak ismerete és már csak etnográfiai a magyar alföldi városok települési formái, melyek az ősmagyarság életére vetnek világot? Nyilvánvaló, hogy a néprajz és a művelődéstörténet között szoros, belső kapcsolatok vannak, ami igen megnehezíti a két Studium különválasztását.

LEGÚJABB NAGY MŰVÉBEN Győrffy személyes tartozást óhajtott leróni. Nagypja, Győrffy Ferenc karcagi szűrszabómester volt, apja is tanulta ezt a mesterséget s így szülei és nagyszülei körében a később kutató tudóssá fejlődő gyermeknek sok alkalma lehetett ezt a fényes múltú magyar iparágat megismernie és megszeretnie. A Cifraszűr egyúttal kegyeleti tett: tanulmányai során Győrffynek arról kellett meggyőződnie, hogy a magyar szűrszabóipar végső óráit éli. Legtöbb helyen már csak rokkant öregek ismerik ezt a mesterséget, de nem művelik többé.

A laikust a cifraszűrön mindjárt színes, gazdag díszítése kapja meg. Ezekről a hímzésekről Huszka tanulmányai óta mindenféle romantikus elméletek mentek át a köztudatba. Ősrégi, „perzsa-szasszanida“ hatás alatt keletkezett magyar művészeti ornamentikát látott benne Huszka és az egyik, különösen jellegzetesnek látszó motívumban pávaszemet vélt felfedezni. Viski Károly és most utána Győrffy kimutatta, hogy Huszka tévedett. Szűrhimzés-mintakönyvekből kiderül, hogy a pávaszem nem más, mint egy oldalnézetben ábrázolt rózsabimbó, mert a magyar hímzésornamentikát éppen az anyagtól független naturalisztikus ábrázolás jellemzi. Régebben, mint a könyv ábrái mutatják, ezek az ábrázolások még közelebb álltak a természethez, majd elstilizálódtak és színeikben is elvesztették a kapcsolatot eredeti jelentésükkel. De pávaszemet, palmettát csak elfogult romantikus látás kereshetett bennük, hiszen az egész szűrornamentika virágdíszből fejlődött ki, magát a kihímzést legtöbb helyen virágózásnak is nevezik a mesteremberek.

Győrffy szerint ez a magyar férfihímzés teljesen eredeti magyar találmány, elüt a többi népek hímzésétől, mert azok a szövés technikájával függnek össze, míg ez naturalisztikus, anyaggal nem törődő jellegű. A magyar női hímzés már nem ilyen eredeti és beleillik az európai hímzésfajtákba. A kivételnek látszó matyóhímzésről is korábban Győrffy mutatta ki (A matyókról), hogy a múlt század második felében keletkezett olyformán, hogy a szűcsornamentikát szöttesre alkalmazták.

De az is kiderül Győrffy kutatásaiból, hogy a szűr cifrasága sem régi: alig idősebb a XVIII. század végénél. Legfeljebb 150 esztendő és kezdetben realisztikus hatású virágdísz, mely lassan elfajul, pusztá ornamentikává válik. De ha ilyen fiatal is ez az ornamentika, „megközelíthetetlen eredetisége és kétségtelen szépsége jelent akkora értéket a magyar alkotó géniusz számára, mint amekkora érték volna 1400 éven át változatlan formákat konzerváló ereje, ha ugyan ilyen erő módunkban volna kimutatni.“ (Viski.)

Mi hát régi a cifraszűrben? Magát a szűrszabómesterséget már a XIV. századból ismerjük és a XVI. és XVII. századi paraszti magyarságnak egyik legvirágzóbb iparága. De ábrázolásokból, közvetlen szemléletből csak a XVIII. század végéről ismerjük a szűrt. Ilyenkor tehát a meglevő formákon kívül a rokon török és ugor népek analógiájára vagyunk utalva, annál is inkább, mert a szűcs, ködmen, köpenyeg szavak a magyarban bolgár-török, tehát honfoglaláselőtti eredetűek. Maga a szűr szó a szőr változata, míg a szűcs szó eredeti jelentésében egyszerűen ruhavarró.

Mármost, ha a rokonnépek viseletével egybevetjük, a nyakatlan magyar szűr ősrégi ruhadarabnak látszik. Erre vall szabása: minden darabja téglányalakú; görbe vonal nincs a szűr szabásában. Ilyen formájú köpenyegyet sehol sem viselnek másutt, csak az ázsiai török (nem oszmán török) és ugor népeknél. Ha a tótoknál és oláhoknál előfordul, csak a magyar kultúrhatás bizonyítéka. A szlávoknál és egyebütt is előforduló nyakas szűrforma ellenben csak újabban terjedt el Magyarországon, tehát a nyakatlant ebből levezetni nem lehet; úgyszintén semmi valószínűsége nem volna annak a feltevésnek, hogy a szűr történelmi kor úri viselete lett volna, mely egyszerűsített formában lecsúszott a néphez, mert a magyar úri viseletben nyoma sincs a szűrformának. Már legrégebb nyelvemlékeinkben is a szűr a szegénység szimbóluma.

Úgy lehet tehát, hogy a magyarok a szűrűt ősi időkben, talán a honfoglalás idején vették át valamely török néptől: Győrffy az avarokra gondol e feltevésénél, mely természetesen még kellő megalapozásra vár.

Az egyszerűség kedvéért túloztunk, mikor azt állítottuk, hogy a szűr cifrasága új keletű és alig idősebb 150 évnél. Győrffy régi rajzokból, valamint közép- és keletázsiai analógiákból arra következtet, hogy a szűr rátétes munkájú szegélydísze, mely geometriai vonalokból áll, ősi eredetű és éppoly idős lehet, mint maga a szűr. A cifraszűr hímzésében tehát kétféle elem van: az ősi szegélydíz és a legfőlebb 150 éves naturalisztikus virágzás. A cifraszűr neve is minden látszat ellenére arra vall, hogy Győrffynek van igaza: a cifra szó ugyanis a régi nyelvben eredetileg a nulla számjegy jelölésére szolgált; innen megy át a nullákból, vagyis köralakokból összerakott vonaldíszre és lesz végül általában a dísznek jelölője. A cifraszűr vonalos szegélydíszeré céloz tehát a cifra jelző.

Győrffy aztán érdekesen mutatja ki, mint hatalmasodik el az eredetileg dísztelen és csupán rátétszegélyes szűrön a hímzés, mint terjed széjjel a varrások mentén és a sarkokból kiindulva az egész felületen. A különféle szűrűtípusokon azonban különbözőképpen alakult ki a gyönyörű magyar szűrűhímzés: a debrecenin takarékosabb, a kúnáságin és biharin arányosan mérsékelt, a pompaszerető borsodin néha elborít minden felületet. A gazdag kihímzés csak a harmincas-negyvenes években alakult ki végleg; tetőpontját az abszolutizmus után, a jobbágyfelszabadítás és ármentesítés aranykorában érte el a paraszti luxus. Eleinte a céhek — kényelmi szempontokból — maguk tilalmazták a díszített szűr készítését, de aztán kénytelenek voltak mindenütt engedni a keresletnek és bevezetni a gazdag hímzést. Győrffy István nagyapja is azért megy a negyvenes években Debrecenbe, hogy a virágozást, a díszes hímzést megtanulja, mert már a Kúnáságban is kezdte azt követelni a vásárló nép. A Bach-korszak abszolutizmusa üldözte a cifraszűrűt, mert hangsúlyozott nemzetieskedést látott benne és nemcsak pásztorokról, betyárokról húzták le a zsandárok a cifra gúnyát, hanem ahol lehetett, késsel vakarták le a szűrűdíszet, sőt a szűrűszabókat is meglepték műhelyeikben és börtönbe vitték, ha cifraszűrű készítésén rajta kapták. De a kereslet így sem szűnt meg és a szűrűszabók éjjel titkon a pincékben dolgoztak, nappal meg egy egyszerű darabon bóbiskoltak

fenn a műhelyben. Előfordult, hogy a szűrszabók a levakart dísz helyét a kontúrok nyomán újra kívánták s ezzel az abszolutizmus üldözése egy új szűrőtípust produkált: a Garibaldi-szűrőt és egy új technikát, a cigulást. Mint ahogy Győrffy festői kifejezéssel mondja: „egyenesen megnyúzva készítették a szűrőt, hogy a zsandároknak ne legyen semmi dolga.“ A befoglalt keskeny csipkét nevezték a szabók cigulának. Az elnyomatás alatt még az úriosztályban is elterjedt a cifra szűrviselet nemzeti dachból és a nemzeti demokratikus érzés kifejezésésképpen.

A szűrhimzés legmegragadóbb sajátága a színritmus, melynek varázsa alól a külföldi ember sem szabadulhatott. Győrffy szerint a nagykún szűrhimzés színritmus tekintetében felette áll valamennyi többinek, legfeljebb a palóc vetekedhet még vele bizonyos mértékig. Úgy látszik, hogy a százados példányokból ismert kún-palóc női himzések őrizték meg azokat az ősi színezésbeli törvényszerűségeket, melyeket később a szűrszabók ornamentikájukba átvettek.

A cifra szűrnek már a XVII. században erős versenytársa akadt a gubában, mely aztán a legtöbb helyen ki is szorította. A gubaposztó olyan, mintha a magyar juh fűrtös bőréből készült volna, pedig nem bőrből, hanem durva vastag gyapjúfonálból szőtt pokrócból készül, melybe a gubacsapó szövés közben gyapjúfűrtöket iktat. Ez a dísztelen, de olcsó köpenyeg vette át lassan a szűr szerepét az alföldi lakosságnál, pedig idegenből, Ungvár-Munkács felől hatolt be a magyar síkságra. A szűrposztót viszont szűrtaácsok, szűrcsapók készítik. Ósrégi iparág ez: a debreceni szűrtaácsócéh 1395-ben keletkezett és Debrecen mihamar a szűrtaácsóipar központjává fejlődik. A szűrtaácsók szűrtaállónak, szűrtaácsóműhelyeinek emlékéért őrzi még a biharmegyei Kálló folyó és Nagyálló város neve. A magyar juhtenyésztés nagy gyapjúhozamát ők dolgozták fel a régi időkben, míg Erdélyben a szászok. Az utolsó csapóműhely azonban Veszprémben, a világháború kitörése táján szűnt meg. Sajnos, a XIX. században a debreceni szűrtaácsócéh sajátos önzésből lehetetlenné tette a magyar szűrtaácsóipar felvirágzását, mert a szász szűrtaácsító tranzító hasznát ők fölötték le és így csak erdélyi szász anyagot használtak munkájukhoz. 1824-ben húsz debreceni szűrtaácsó írásban kötelezte magát arra, hogy kizárólag erdélyi szász anyagot használ és a debreceni posztót nem veszi. Nevezetesen a Nagyszében melletti Nagydisznód, Heltai Gáspár szülőfaluja élt az alföldi ipar posztósükségletéből és ennek a kapcsolatnak eredményeképpen a szászok Debrecenbe küldték fiaikat magyar szóra. A magyar iparosok mellözése következtében a virágzó debreceni szűrtaácsóipar mihamar teljesen tönkre ment. Erdélyben különben a XVI. és XVII. században virágzott a szűrtaácsóipar, Bethlen Gábor 1631-ben a szűrtaácsókereskedésből is fejedelmi monopóliumot csinál merkantil-abszolutista elveinek megfelelően. Erdélyben azonban a cifra szűr kipusztul és ma csupán a szászok hordják „ősi soron“. Újabban az Alföld felől újra behatolt és különösen az oláhság viseli. Könnyen meglehet, hogy eljön az idő, mikor magyar cifra szűr csak oláhságon fogunk látni, magyar területen ma mindenütt pusztulóban van.

Ha kifelé önzőnek mutatkozott is a szűrtaácsó, befelé sok szép keresztényi vonást találunk szabályzataikban. A magyar művelődés-

történetnek becses adatai ezek a céhszabályok, melyeket Győrffy egész terjedelmükben közöl művében. A beteg céhtársakat és árváikat a céhládából segítyezik, mint ma a Társadalombiztosító, és az erdélyi posztóvásárlásoknál is gondoskodnak a mesterek özvegyeinek posztóellátásáról. A vásárban sokszor bizony nem bizonyultak ilyen jó kollégáknak. Míg a pápai szűrszabók szótlan-büszkén álltak a vásárban messze földön híres szűrjeik mellett, a debreceniek sok suskust követtek el az üzlet érdekében. Néha kirakodás előtt áldomással megnyerték a sokszor szakértőnek, vagyis igazlátónak hívott régi pásztorvevőiket, akik aztán az alkunál az ő malmukra hajtották a vizet. Egyszer meg egy borsodmegyei vásár alkalmával egyik debreceni szűrszabó kibérelte egy napra a tiszai kompot s a Tiszán mindenkit átvitt — kivéve a szűrszabókollégákat. Persze a maga szűrjeit mind eladta, hiszen egyedül volt a vásárban!

Mi módon függ össze a cifraszűr a betyársággal? Teleki Sándor írja egy helyt Emlékeiben: „Ki képzelheti Sobri Jóskát, Milfaitot, Pap Andort cifra szűr nélkül — Violát is mindig abban láttam, Göndör Sándor is olyanban jár — bunyik az, ki futóbetyámak vallja magát s egyet visel — mert csak az alól fehérük ki a patyolating isten igazában, s csakis ahoz lapulhat édes melegséggel a menyecske...” S valóban, a virágos cifraszűr legrégibb ábrázolásaképpen közli Győrffy is az 1836-ban felakasztott Milfait Ferenc bakonyi betyár könyomatos képét. Maga Győrffy így képzei el a bakonyi „fejlődést”: „A szép cifraszűrt bizony nem adták ingyen. E nélkül pedig nem kanász a kanász. Ha tehát nem tellett a béréből szűrre, akkor lopott, de mégis előteremtette az árát. Az első lopás után jött a többi. A kanászból betyár lett. Abetyárság jutalma pedig az akasztófa.” Ezért tiltja el Csepreg a cifraszűr készítését és Zala vármegye „nyáj őrző erdei embernek” a cifraszűr viselését. „A tilalom ellen vétők testi fenyítéssel illetessenek.”

A cifraszűrnek három nagy központja volt Magyarországon: Debrecen, Nagyvárad és Veszprém. Ezekből sugároztak ki aztán az apróbb vidéki központok: Nagyszalonta, Arad, Karcag, Gyöngyös, Pest, Buda, Székesfehérvár stb.

A szűrszabóipar hanyatlását politikai és velük összefüggő gazdasági okok idézték elő. A haszonhajtóbb merinójuh lassan kiszorítja a magyar vagy perzsa juhot, melynek gyapjából készül a szűrposztó. Másrészt az oláh megszállás elvágta a szűrszabókat az erdélyi szász szűrcsapóktól. Újabban Veszprémben egy élelmes iparos gyárában szűrposztót is állít elő, de délamerikai gyapjával dolgozik, melyet a szállítás és a vám terhel. Ehhez járul még, hogy a nép most már keveset pusztázik és szűrre többé nincs szüksége: a mai nemzedék a cifraszűrt divatjátmultnak tartja.

A cifraszűr csodálatos színpompájával, formagazdagságával alkalmas arra, hogy, mint a magyar zene, a mindig eredetiséget kereső külföld figyelmét reánk terelje. Erre egy klasszikus esetet tudnék idézni, melyet bizonyosan kevesen ismernek, Győrffy sem. Teleki Sándor emlékirataiban (IV. 205) elmeséli, mint szeretett bele Victor Hugó Guernesey-szigetén töltött száműzetése alatt hazulról hozott cifraszűrjébe. A hányatott életű erdélyi gróf egy barátjától, ki leánynézőben

volt a Teleki-családnál és kinek „kitették a szűrét“, ezt a remekbe készült szűrt kapta ajándékba:

„A szivárvány minden színe ezer vegyületben, mint virágmező illatos réten, úgy tarkázott rajta a színáramlat. A fehér abaposztó, melyen a hímzet volt helyel-közzel s 'ott is csak rejtélyesen mutatá magát; nagy kitaréjzott, berovátkolt halvány ezüstcsatt rajta, melyről térdigérő nemzeti szín kettős-sallang mint szomorú kőrísa ágai csüngöttek alá; fényesre csiszolt csiholó-acél hullott le róla, másik oldalt kis zacskó kovának, taplónak, rajta csókolózó galambok voltak hímezve — mint misemondó taláron, vakítólag borítá a díszít-mény elől — a mell helyén tenyérnyi nagyságú, kerek tükör, százzsínű keretben, négyszögű gallérján tulipánrózsa, nefelejcs, violás szőnyegszerű csoportozat, a két ujjavége bevarrva vérvörös, narancssárga, ultramarinkék posztóval kifarkasfogazva, a varrás helyei keresztöltésekkel cifrán beborítva s a szegélyzet mint virágfüzér keríté az egészset körül az ujjakon a könyök helyén egyiken badar lovas betyárlegény, karikás ostonnal, másikán alvó kanászlegény, fejét macája ölébe hajtva.“

Hogy hogy nem, kikerült vele az emigrációba ez a csodálatos „alkotmány“ és Teleki idegen látogatói nem győzték bámulni. Egyszer aztán, mikor Victor Hugo családostul, valamint Ribeyrolles, Bonnet-Duverdier és Vacquerie nála voltak ebéden, a nagy költő, ki már korábban sokszor figyelmesen megnézte és megtapogatta a szűrt, elkéri tőle. Teleki, magyar eleganciával ingyen odaadja Victor Hugónak, de ez csak azzal a feltétellel fogadja el, hogyha Teleki elhozza albumát és a benne levő képekhez kereteket rajzolhat neki emlékebe. (Hol lehet ma ez az album?) „Hugo Viktor szétbontana a szűrt s új darabokat hímeztetett hozzá.“ Kíváncsian kérdeztük a század legnagyobb írójától, mit akar belőle csinálni? — mindig azt felelte rá: — Kíváncsiak úgy-e? — na, majd meglátják!“ Mikor aztán egyszer egy délután Victor Hugo felvezette családját és Telekit kis padlásszobájába, melyből pompás kilátás nyílt a tengerre, elállott szemük-szájuk.

„Négyszögű alacsony szoba, oldalai kirakva régi tölgyfafafragványokkal, melyeket régi breton ládákról szedett le s rakott össze, csigaalakra esztergált tölgyfaoszlopok közé; egy mélyedésben egy régi kovácsolt vaságy, túlságosan egyszerű ágyneművel, az ágy mellett nagy tölgyfaasztal, megrakva irathalmazzal, egy nagy vasasláda, milliomot érő kézirati művekkel, melyek még nem kerültek sajtó alá s csak a jövőnd fogja tudni, milyen kincse rejlik ott az emberiségnek; egypár szék, egy faragványos falóca, egy hosszú író- s egy nagy mosdóasztal. A tetőzet olyan szép, olyan eredeti, olyan sajátos, amelyet képzelni alig lehet. Elbámultunk rajta s ráismerénk, hogy az magyar szűrből készült.“

Victor Hugo Contemplations-jai tehát magyar szűrmennyezet alatt készültek s ki tudná megmondani, hányszor emelte pillantását a nagy francia költő az óceánról a csodálatosan izgató és mégis megnyugtatóan tarka mennyezetre...

A magyar közönség hálás lehet Győrffy Istvánnak, hogy a cifraszűr monográfiáját megírta és kiadta. Nemcsak gyönyörű és káprázatos szépségű színes ábrái, hanem a pontos és aprólékos szakszerű részletezések, leírások, technikai meghatározások, osztályozások és főleg a gondos történeti megalapozás miatt a magyar életnek egy értékes és eredetiségével megkapó fejezetét rögzítette meg a szerző. Szomorúan olvassuk, hogy a kereskedelmi minisztérium csekély segítségétől eltekintve, teljesen saját anyagi erejére volt utalva a kiadásban s hogy ez „erejének végső megfeszítését“ jelentette. Győrffy István a magyar

nép jelenének és múltjának legtudósabb ismerője, bizonyosan nem ezt az elárvultságot érdemli meg.

A magyar tudományos élet szervezetének problémái iránt oly fogékony Domanovszky Sándor, a budapesti egyetemen a művelődéstörténet tanára, ezzel szemben már felismerte Győrffy munkásságának jelentőségét és javaslatára az egyetem megbízta Győrffy néprajzi előadások tartásával. Ugyanakkor Kodály Zoltán is megkezdte magyar zenetörténeti óráit. Vállalkozásuknak nagy sikere van: az első félév folyamán a hallgatóság nagy és növekvő érdeklődéssel hallgatta a magyar őshalásatról és a magyar zene múltjáról szóló fejtegetéseket. Egyelőre mindketten ingyen, lelkesedésből nevelik az új nemzedéket a legmagyarabb tudományok európai szintű művelésére. Eredményes munkát azonban csak rendes tanszéktől és intézettől várhatunk. A mostoha anyagi helyzet pedig nem szolgálhat nekünk ürügyül akkor, ha arról van szó, hogy egy régi mulasztást tegyünk jóvá azzal, hogy tanszéket kapjanak az ősi magyar egyetemen a legmagyarabb tudomány és a legmagyarabb tudósok!

ECKHARDT SÁNDOR